

a mi több tévedést eredményez. Szikszai Bálint ismeretes munkája: *de sacramentis in genere* például 1565-ös évszámmal szerepel a katalogusban, pedig a Régi Magyar Könyvtár III. része felvilágosította volna a szerkesztőt, hogy a ritka könyvecske nyomtatási éve 1585, helye pedig Genf.

A könyvtár öt nagy szakra oszlik: ezek I. Hittudomány. II. Bölcséleti tudományok. III. Jogtudomány általában. Politika. IV. Természet- és reáltudományok. Gazdaságtan. V. Vegyes művek. E főszakok közül az első kettő és az utolsó több alszakokra bomlik. Nevezetesen a hittudományi nyolcz alszakra u. m. 1. szentírás és a reája vonatkozó tudományokra; 2. a szt. hagyomány képviselői és a reája vonatkozó művek; 3. encyklopedikus és bevezető theologiára; 4. alapvető és ágazatos hittanra; 5. erkölcstan, kazuisztika és aszkézisre; 6. egyházjog és forrásaira; 7. egyháztörténelemre s 8. lelkipásztorkodástanra; a bölcslettudományi hatra és pedig: 1. bölcsélet és ált. történetére, 2. történelem és segédtudományaira, 3. műtörténet és széptanra, 4. nyelvészetre, 5. ó-kori klasszikusokra s 6. szépírókra, míg a vegyes művek szakja 3 alosztályra, t. i. 1. nem szakbeli lapok és folyóiratokra; 2. encyklopediák, gyűjteményes művekre s végül 3. alkalmi költemények, egyházi beszédek stbre oszlik.

A jegyzékhez kimerítő név- és tárgymutató járul, a mely nagyban megkönnyíti a kötet használatát. V.

Heverdle Géza. *Kalauz a magyar gyűjteményes vállalatokban és a magyar színműirodalomban.* Budapest, 1901. XIII + 138 l. 8-r.

Első sorban könyvkereskedők számára készült az előttünk fekvő munka, azonban a könyvtári gyakorlatban is jó hasznát lehet venni, mint minden olyan segédeszköznek, a mi megkönnyíti a keresést olyankor, a midőn a memoria pillanatokra felmondja a szolgálatot. Már pedig igen gyakori eset, hogy egy-egy könyv címét pontosan tudjuk, azonban szerzőjének nevééről megfeledkeztünk s ilyenkor igen nagy időnyereség, ha sokszor nehézkes rendszerű sakkatalogusok mellőzésével legalább bizonyos természetű könyvanyagra nézve olyan jegyzékek birtokában vagyunk, a melyek a könyvcímek betürendes sorozatát tartalmazzák. Nincs ugyan az ilyen jegyzékeknek tudományos jellegük, — nem is igénylik ezek azt — azonban a könyvtárnoknak tudomással kell bírni létezésükről s igen helyes, ha a bibliografiai segédeszközök gyűjteményében ezek is helyet foglalnak. Különösen fontos a címek sorrendjében készült jegyzék a szépirodalmi művekre nézve. Mert itt találkozik a legtöbb feledésbe ment név, melyek közül egyik-másikra azonban sokszor szorosán vett tudományos kutatásoknál is szükség van. Mily nagy a száma például azoknak a színpadi termékeknek, melyeknek szerzője

nevére halványan sem emlékezünk. Pedig esetleg színészet vagy művelődéstörténeti szempontból szükségünk volna rájuk. Ilyen esetekben azután régi színlapokban vagy ujságokban való kutatástól ment meg egy-egy jó címjegyzék. A színműirodalomra vonatkozólag egyébként már régebben is jelent meg egy ilyen természetű jegyzék a Benkő Színvilág-ában.

Heverdle könyvének ezek a szempontok kölcsönöznek jelentőséget a könyvtári gyakorlatra nézve. Elég nagy és igen fontos magyar könyvanyag jegyzékét nyújtja a címek sorrendjében. Nevezetesen magában foglalja először az összes forgalomban levő gyűjteményes vállalatok anyagát, továbbá az egész magyar színműirodalmat. Azonban ez utóbbit is csak annyiban, a mennyiben az egyes színművek jelenleg még nyomtatásban kaphatók. Feladatának ezt a részét a szerző szorgalommal oldotta meg s különösen a könyvkereskedők igen hálásak lehetnek pontos munkájáért. Itt azonban nem hallgathatunk el egy észrevételt, melynek hangsúlyozására már rég kerestük az alkalmat. Ugyanis azt kell látnunk, hogy a mi derék könyvkereskedőink és könyvkiadóink, részint gyakorlati szükségből, részint az ügy iránti lelkesedésből szívesen áldoznak olyan kiadványokra, mint a minő a Heverdle könyve is s melyek, mint említettük, a bibliografiai és a könyvtári szolgálat szempontjából is fontosak. Most már mily könnyű volna megtalálni a módját annak, hogy a gyakorlati célok mellett a tudományos érdekek is fokozottabb mértékben is kielégíttessenek. Itt van példának a Heverdle könyve. Az a körülmény ugyanis, hogy benne csak is a nyomtatásban *kapható* színművek jegyzéke van meg, a vállalat értékét nagy mértékben alászállítja s az egésznek kizárólag merkántilis jelleget ad, habár, mint jeleztük, így is bizonyos mértékben szolgálatot tesz a könyvtárakban is. Most már arra gondolunk, hogy ha ilyen vállalkozásoknál az illetékes tényezők igénybe vennék a szükséges tudományos erők közreműködését is, ugyszólván egy költséggel végleges munkát lehetne végezni. Mert nyilvánvaló, hogy a Heverdle jegyzékének kiegészítése a nyomtatásban már nem kapható színművek címeivel nem lett volna valami nehezen megoldható feladat s bizonyára akadt volna szakember, a ki a szükséges útbaigazításokat megadta volna. S így lenne teljes jegyzékünk a magyar nyelvű színműirodalomról, míg így erre a jegyzékre nagyon soká várhatunk. És pedig azért, mert ilyen természetű vállalatokra nincs meg a szükséges anyagi erő. Minthogy azonban a könyvkereskedelem gyakorlati érdekei az első sorban érdekelteknél ezt az anyagi erőt megteremtik, most már csak arról van szó, hogy kellő időben megtéssenek a szükséges lépések, melyek a gyakorlati és tudományos igények közös kielégítésére vezetnének. Külföldön nem ritka a példa arra, hogy bibliografiai feladatok üzleti vállal-

kozással karöltve nyernek megoldást. S tekintve azt a magas színvonalat, a melyen a magyarországi könyvkiadók és könyvkereskedők élite-je áll, nincs is kétségünk arra nézve, hogy a jövőben nálunk is fokozottabb mértékben fog érvényesülni az az elv, hogy ott, a hol lehetséges, az üzleti érdekek mellett s úgyszólván egy költséggel a tudományos czélok is szem előtt tartassanak. Magyarországon még sok bibliografiai feladattal állunk szemben. Ezek egy részének megoldását azonban én az adott viszonyok között csak is a különböző anyagi és szellemi tényezők egyesítésétől merem remélni. És ez lenne egyik szép feladata a bibliografiai társaságnak, a mely fájdalom még mindig nem tud létre jönni. Mellékesen érintettük itt ezt a fontos témát, azonban mielőbb érdemlegesebben is szándékozunk foglalkozni vele.

Visszatérve Heverdle könyvére, sajnálnunk kell azt is, hogy a gyűjteményes vállalatok közül azok, a melyek »forgalomban« ez idő szerint nincsenek, kimaradtak. A már jelzett kereskedelmi szempont kizárólagossága itt is leszállítja a könyv értékét a bibliografiai használhatóság tekintetében. Végül teljesen hasznavehetetlennek kell minősítenünk a könyv végső részét, a mi a »színművészetre vonatkozó művek« jegyzéke akarna lenni. Egy oldalra terjed az egész s nagy fokú hiányosságának jellemzésére legyen elég fölemlítenünk, hogy oly művek is hiányoznak belőle, mint pl. Bayernek és Váli Bélának a magyar színművészet történetéről írt pályakoszorús nagy munkái. Mindezek nagy hibák, pedig könnyen el lehetett volna mindannyit kerülni, ha a kellő szak-erők igénybe vételét nem mulasztották volna el.

E—r L.

Magyar Nyomdászok Évkönyve 1902. *Tizenhetedik évfolyam. Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre. A választmány megbízásából szerkesztette, szedette Pavlovszky József Alajos.* Budapest, 1902. 115 l. 8-r.

Derék könyvnyomdász-gárdánk ez évi szellemi beszámolóját egy a metier-n kívül álló fiatal író *Czakó Elemér* dolgozata nyitja meg, a ki már évek óta buzgólkodik a könyvnyomtatás terén érvényesíthető iparművészeti törekvések érdekében. Ez a dolgozata is a könyvnyomtató iparművészet főbb irányelveinek lelkes hangú hirdetése, s azt hisszük, hogy az iparművészeti múzeum jeles könyvtárnokának ily irányú tevékenységét az illetékes szakörökben a megérdemelt figyelemmel méltányolják.

A szakdolgozatok közt első a *Wandra Lajosé* a színeképződésekről és fokozatos fejlődéseikről. *Körinek József* a nyomtatványoknál alkalmazandó nemzeti jellegű ékítményekről ír. *Horváth Alajostól* a könyvnyomdai hengerek előállításáról, öntéséről és kezeléséről, *Fuchs Zsigmondtól* a fekete festékek gyártásáról, *Novák Józseftől* pedig a mesterszedések czélszerű elrendezéséről